

Monumentnummer*: 511305

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **03 november 1998**
Kadaster deel/nr **82990/124**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Reeuwijk	Bodegraven-Reeuwijk	Zuid-Holland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Reeuwijk	B			5907

Omschrijving**

Inleiding

Aan Petrus en Paulus gewijde KRUISKERK in neogotische trant naar ontwerp van E.J. Margry uit 1889-90.

Margry die zich onderscheiden door een sterke polychromie en een overdaad aan details. In 1933 verving het huidige Heilig Hart altaar het oorspronkelijke Maria altaar. De opbouw van het hoofdaltaar en het Jozefaltaar werden in de jaren zeventig verwijderd. Rond die tijd is tevens het podium in het koor gebouwd met daarop een nieuw altaar, waar later wederom een nieuw altaar voor is gezet.

De kruiswegstatie op de gepleisterde zijwanden is in 1938 door Herman Walstra geschilderd, de schildering in de westelijke zijkapel van het koor in 1935. De banken in de kerk zijn net voor of na de tweede wereldoorlog in de kerk geplaatst. Daarbij is het bankenplan iets uitgebreid; het transept en de zijkapellen werden als zijbeuken bij de kerk getrokken. Ook het glas-in-lood van de kerk is vernieuwd in die periode.

Omschrijving

De kruiskerk is opgetrokken in rode baksteen onder een zadeldak met grijze leien in maasdekking, waarop onder de nok oorspronkelijk siermotieven waren aangebracht. Voor het schip staat een smallere vierkante toren met een achtkantige lantaarn, waarin zich het ingangsportaal bevindt. Oostelijk van de toren de vijfzijdige doopkapel, westelijk een traptorentje op achthoekige grondslag. In de zuidelijke oksels van het transept en het schip lagere ingangsportalen en kapellen onder tentdaken. Aan de noordkant wordt het koor afgesloten door een drizijdige absis en geflankeerd door kapellen met drizijdige absidiolen. De gevels worden geleed door zich

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verjongende steunberen, waartussen spitsboogvensters met glas-in-lood en gemetselde waterdorpels. Dievenijzers voor de vensters van de doopkapel. Onder de vensters een uitspringende borstwering, die is afgesloten door een rollaag. Rode daktegels op de plaatsen waar de steunberen zich verjongen.

Decoratieve banden van gele verblendsteen en waterlijsten op verschillende hoogtes in de gevels. Ook in de vensteromlijstingen en rond de nissen is de gele verblendsteen decoratief gebruikt. De eindgevels, tuitgevels, worden afgesloten door natuurstenen ezelsruggen. Tandlijsten onder de goten. Een dakruiter op de kruising, pironnen op de nokeinden. Pinakels op de meest zuidelijke steunberen van het schip. Kleine dakkapelletjes met luiken onder tentdaken in alle dakdelen.

Iedere travee van het schip heeft een tweelicht onder een rond venster. In de meest zuidelijke traveeën geen vensters maar nissen. In de eindgevels van het transept vier smalle gekoppelde vensters onder een rozetvenster. Boven het rozetvenster drie smalle vensters, die aan de bovenkant de klimmende lijn van de gevel volgen. Spitsboogvensters met een eenvoudige tracering in het koor en de absis. In de lagere aanbouwen kleine vensters en tweelichten. In de ingangsportalen zuidelijk van het transept rechtgesloten houten deuren met smeedijzeren beslag en spitsboogvormige bovenlichten met zandstenen tracering onder ronde vensters. Het traptorentje naast de toren wordt geleed door waterlijsten en kleine klimmende traplichten.

In de voorgevel (zuid) van de toren bevindt zich de hoofdingang van de kerk: een dubbele houten deur met smeedijzeren kruisgehengen onder een spitsboogvormig bovenlicht met zandstenen tracering. In de geledingen daarboven een rij van zes gekoppelde spitsboogvormige nissen, een rozetvenster temidden van vier ronde vensters en een drielicht. Boven de ingang extra rijke decoratieve motieven in gele en rode verblendsteen. De steunberen op de hoeken van de toren zijn voorzien van nissen en worden bekroond door eenvoudige pinakels. Hoog in de zijgevels van de onderbouw drielichten, in de lantaarn tweelichten met galmgaten. Daarboven wijzerplaten vervaardigd uittegels, afgewisseld door tweelichten. Net onder de spits een rondboogfries en een rollaag. De spits wordt bekroond door een haan.

Op de begane grond tegen de tuitgevel van de westelijke transeptarm een platte aanbouw met een ingang aan de westkant. De sacristie is tegen de oostelijke zijkapel gebouwd. Deze aanbouw met tuitgevel gaat voor een deel schuil achter de platgedekte garage die aansluit op de oostelijke transeptarm. In de voorgevel van de garage een dubbele getoogde houten garagedeur met driehoekige ramen erin. Aan weerszijden smalle glas-in-lood zijlichten.

Interieur

Een groot deel van het interieur is in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven.

De gepleisterde wanden en kolommen worden afgewisseld met lisenen, pilasters en bogen in schoon metselwerk. De kapitelen, de kraagstenen waarop de beelden rusten, de baldakijnen en de balustrade van het koorbalkon zijn uitgehouwen in zandsteen. Het beeldhouwwerk is uitgevoerd in hardsteen, evenals de zuiltjes tussen de vensters in de absis. Het schip is overdekt door een beschilderd spitsboog tongewelf van Zweeds vurenhout op houten spanten en klampen. In het tongewelf zijn gietijzeren rozetvormige ventilatieroosters aangebracht. De zijkapellen, het koor en de absis worden overkluisd door gepleisterde kruisribgewelven met ribben van schoon metselwerk.

Op de kruispijlers, op de kruising van transept en schip, zijn acht beelden onder baldakijnen geplaatst. Twee daarvan zijn de houten beelden van Petrus en Paulus, die afkomstig zijn uit de oude kerk te Randenburg.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Verder zijn onder meer bewaard gebleven: de onderbouw van het hoofdaltaar uit 1890 van Margry, waarin zich de relikwieën van Fortunatus en Placidus bevinden; de preekstoel van Margry uit 1894, met reliëfs van Petrus en Paulus, op een marmeren voet onder een houten klankbord; twee ingebouwde biechtstoelen met houten deuren en een doopvont.

Waardering

De uit 1850 daterende HH Petrus- en Pauluskerk is wegens cultuurhistorische waarde van algemeen belang als exponent van de bouwexplosie van Rooms-katholieke kerken na het herstel van de Bisschoppelijke hiërarchie in 1853.

Voorts is de kruiskerk van algemeen belang vanwege de architectuur- historische waarde als representatief voorbeeld van neogotische bouwstijl en in het oeuvre van de architect E.J. Margry.

In stedenbouwkundig opzicht is de kruiskerk van algemeen belang vanwege de beeldbepalende situering in Reeuwijk-dorp en vanwege de functionele en ruimtelijke relatie met de overige onderdelen van het kerkcomplex.

Het exterieur van de kerk is gaaf, van het interieur zijn veel oorspronkelijke onderdelen bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk